

6. В.О. Сухомлинський. Вибрані твори в 5 томах / Василь Сухомлинський. – Т.3. – С. 293.
7. М.М. Шимановський. Формування у старшокласників громадянської позиції засобами суспільствознавчих дисциплін / Марк Шимановський. – 13 .00.07. – теорія і методика виховання. Дис... канд. наук. – К., 2003. – С. 17-18.

КРАЄЗНАВСТВО В ОСВІТІ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Шкурат О.О. (м. Полтава)

Практика викладання іноземних мов у середній школі на сучасному етапі все більше потребує пошуку ефективних засобів навчання. У сучасній методиці під впливом ряду факторів як лінгвістичних, так і соціокультурних, поняття «навчання мовам» поступово замінюється новим поняттям – «навчання мові та культурі», в тому числі культурі міжособистісного спілкування суб'єктів, що належать до різних культур, але цікавих один одному з точки зору загальної ерудиції, життєвого досвіду, фонових знань, світогляду.

Міжособистісне спілкування носіїв різних мов та культур може здійснюватися за тих умов, якщо комуніканти будуть цікавими один одному, якщо вони будуть керовані однією метою – взаємопорозумінню, взаємозбагаченню засобами міжкультурної комунікації. Проте, як стверджують деякі лінгводидакти, щоб бути цікавим партнером по міжкультурній комунікації, необхідно знати та розуміти свою національну (етнічну) культуру. У міжособистісному діалозі важливу роль відіграє обмін інформацією про свою культуру, традиції, звичаї народу та свого краю. Іншими словами, це той пласт культури, який в спеціальній літературі називається краєзнавством. Таким чином, краєзнавство виступає в якості реального та конкретного засобу реалізації принципів етнолінгводидактики.

При визначенні сутності та структури міжкультурної компетенції необхідно спиратися на культурологічний підхід. Його характерною особливістю є орієнтація на навчання нормам та правилам спілкування в умовах міжкультурної комунікації. Наступною відмінною рисою цього підходу є розуміння та пізнання іншої культури тільки на базі знань про свою рідну культуру [4, с.53].

Традиційно в сфері освіти іноземна мова розглядається як засіб прилучення до культури країни, мова якої вивчається. Наслідком цього в учнів виникають труднощі під час передачі інформації про фактори та явища, що пов'язані з рідною (регіональною) культурою, засобами іноземної мови, а, виходячи з цього, в процесі реальної комунікації не здатні розкрити та передати її своєрідність, зробити набуттям світової культури для взаємного культурного збагачення в ситуаціях міжкультурного спілкування. Міжкультурна ж комунікація можлива лише за умови наявності толерантного та відкритого ставлення до представників різних мовних спілок, вміння творчо підходити до своєї справи, а також загального вміння мобілізувати свій культурний та мовний досвід, міжкультурні знання для вирішення задач в ситуації міжкультурного спілкування [3, с.39].

Усвідомлення необхідності міжкультурної комунікації як основоположного принципу співіснування в ній можливо лише на базі усвідомлення власної індивідуальності, знань про національну культуру та історію рідного краю у невід'ємному зв'язку із культурою та історією країни мови, що вивчається.

Проте, на теперішній час спостерігається така закономірність: у сучасних навчально-методичних комплексах міститься велика кількість матеріалів країнознавчого характеру, в той час, як відомостей про нашу країну в них досить мало. Але цей факт неправильно вважати недоліком підручників: Україна – молода самостійна країна, і не один навчально-методичний комплекс не в

змісті розмістити матеріали з краєзнавства її 24 суб'єктів, не кажучи вже сотні маленьких містечок та сіл, які визначилися певними історичними пам'ятниками та подіями [2, с.56].

При всьому цьому краєзнавство може стати важливим джерелом стимулювання інтересу до вивчення іноземної мови. Краєзнавчий матеріал наближає іншомовну комунікацію до особистісного досвіду учнів, дозволяє їм орієнтуватися в учбовій розмові на ті факти та відомості, з якими вони зіштовхуються у повсякденному житті, в умовах існування в рідній для них культурі. Наприклад, при знайомстві з іноземною культурою, учні постійно порівнюють її з рідною культурою. Саме тому, чим ширше та галузь знань про факти рідної культури, якою оперують учні, тим продуктивніше та результативніше праця по ознайомленню з культурою країни, мова якої вивчається [6, с.24].

Концепція діалогу культур припускає наявність як мінімум двох різноманітних культур в процесі навчання. Вивчення рідної культури являє собою невід'ємну частину процесу навчання іноземної мови та культури, тому що саме краєзнавча інформація є ключем до розуміння іншомовної культури. Таким чином, вивчення зарубіжної культури становиться можливим лише за тих умов, коли в учнів сформована національно – культурна база рідної мови. Будь – які знання, що набуваються за рахунок вивчення іноземної мови, будуть сприйматися тільки через призму знань, що сформувалися в процесі оволодіння рідною культурою. Нарівні з цим, краєзнавча інформація дозволяє значно розширити та поглибити знання та уявлення учнів про навколишнє середовище, використовувати методи різноманітних дисциплін для здійснення краєзнавчих та інших досліджень. Також треба зауважити, що в теперішній час досить бурхливо розвивається самосвідомість народу, йде цілеспрямоване використання регіонального компоненту на уроках іноземної мови, що стимулює учнів не тільки в інтелектуальній сфері, але й в емоційній сфері діяльності.

При використанні регіонального компоненту у навчанні іноземній мові, як правило, виділяють наступні групи краєзнавчих даних: географічні, історичні, суспільні, економічні [5, с.15].

У навчанні іноземній мові на середньому етапі в основному використовується матеріал географічного характеру (природа, культурні пам'ятки, зовнішній вигляд населеного пункту). Матеріали, що пов'язані з історичними, соціальними фактами, знаходять пристосування набагато рідше та, в основному, на старшому етапі навчання. Проте значущість краєзнавчих матеріалів такої спрямованості набагато вище при їх використанні у середній ланці навчання, коли здійснюється активне становлення особистості учнів, формується їх світогляд, стверджується соціальна позиція.

При виборі краєзнавчого матеріалу враховується:

- реальність матеріалів для учнів, тобто учні повинні точно мати уявлення, про що йдеться мова;
- зацікавити учнів в даному матеріалі;
- наявність повноти інформації про даний матеріал;
- узгодженість краєзнавчої інформації із програмною темою;
- соціальна спрямованість даного матеріалу.

Таким чином, на погляд багатьох дослідників, у зміст освіти необхідно включати елементи краєзнавства на кожному етапі розвитку, враховуючи вікову специфіку та інтелектуальну зрілість учнів.

Краєзнавство як дидактичний засіб в процесі навчання іноземній мові та культурі виступає в ролі зв'язного елемента, що сприяє проникненню в культуру, що вивчається. Включення краєзнавчого компоненту у зміст навчання іноземної мови та культури підвищує не тільки якість освіти, а й сприятливо впливає на мотивацію навчання учнів.

Отже, підсумовуючи все вище зазначене, можемо констатувати, що краєзнавство сприяє вирішенню задач соціальної адаптації вихованців школи,

формуванню у них готовності жити і працювати в своєму селі, районі, брати участь в їх розвитку, соціально-економічному і культурному оновленні. Це одна з актуальних соціально-педагогічних задач нашого часу.

Література

1. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук, збірник. – К.: Академія, 2003. – 232 с.
2. Миньяр-Белоручев Р.К. Лингвострановедение или иностранная культура // Иностранные языки в школе. – 1993. № 6. – С. 54–57 с.
3. Нефедова М.А. Отбор материалов лингвострановедческого содержания для чтения // Иностранные языки в школе. – 1994. № 4. – С. 38–41.
4. Ощепкова В.В. Культурологические, этнографические и типологические аспекты лингвострановедения. – М., 1995. – 96 с.
5. Рахштейн А.Д. Лингвострановедческий аспект в преподавании иностранных языков // Иностранные языки в школе. – 1990. № 36 – С. 13–16.
6. Томахин Г.Д. Лингвострановедение. Что это такое? // Иностранные языки в школе, 1996, № 6. – С. 22–27.

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАКАЛАВРА ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Штонда Є.М. (м. Полтава)

В умовах активного розквіту інформаційно-комп'ютерної революції та інформатизації нашого суспільства відбувається реформування у багатьох його галузях. Змін потребує і освітня система. Вимоги світових стандартів до висококваліфікованих спеціалістів зростають. Світова спільнота потребує не лише першокласних професіоналів, але й висококультурних, всебічно розвинених, багатограних особистостей. Останні роки дослідженню проблем формування і розвитку культури приділяється немало уваги (інформаційної, економічної, валеологічної, інтелектуальної, екологічної). Проаналізувавши наукові дослідження у сфері формування та розвитку математичної культури професіоналів, зокрема майбутніх бакалаврів будівництва, ми дійшли висновку, що це питання мало досліджене вітчизняними науковцями, на відміну від російських учених, які протягом останнього десятиліття активно культивують дану проблему.

Що собою являє поняття «математична культура»? Вважається, що цей термін з'явився у 20-30-х роках ХХ століття і спочатку означав систему певних математичних знань і умінь, але згодом, з розвитком науково-технічного прогресу, згадане поняття стало розглядатися знано ширше. Математика – це наукові знання, а математична культура включає в себе ці знання, але не вичерпується ними, оскільки має поєднувати в собі ще і освіту, мистецтво, мораль, уклад життя та світогляд індивіда. Вона є частиною загальної культури і ядром професійної культури спеціаліста з технічної освітою.

Математичні методи, поняття, символи давно увійшли у наше життя. Математична культура студента технічного університету (за словами російського професора Світлани Розанової) як сформована за допомогою математики система знань і навичок, що допомагає їх використовувати у професійній, суспільно-політичній, духовно-моральній діяльності і як така, що підвищує рівень інтелекту особистості.

Рівень математичної культури є індикатором інтелектуального благополуччя суспільства, здатності до оволодіння складними мислєдіяльними процесами. Це освітньо-духовний феномен, що створює певну систему специфічних комунікацій, трансляцію світового математичного досвіду, національних традицій математичної діяльності, інформаційний обмін. Знання стає точним тільки тоді, коли його можна описати за допомогою математичної моделі.